

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

IŠVADA

DĖL 2001 M. ATASKAITOS APIE VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANTĮ TURTĄ

2002 m. lapkričio 29 d.
Vilnius

Valstybės kontrolė įvertino Statistikos departamento pateiktą ataskaitą apie 2001 metais valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą (toliau – Ataskaita). Vertinimo tikslas - nustatyti, ar Ataskaita parodo tikrą bei teisingą valstybės turto būklę ir ar ji sudaryta remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais bei kitais teisės aktais.

Pagal - Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą ataskaitą apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą rengia Statistikos departamentas Vyriausybės nustatyta tvarka ir kiekvienais metais iki liepos 1 dienos teikia ją Vyriausybei bei Valstybės kontrolei. Vyriausybė kiekvienais metais iki rugsėjo 1 dienos, vadovaudamasi šio įstatymo nuostatomis, privalo pateikti Seimui ataskaitą apie valstybės turtą, o Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareiga pateikti Seimui išvadą dėl šios ataskaitos. Tokia pareiga Valstybės kontrolei nustatyta tik 2002-06-19, įsigaliojus Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo naujai redakcijai (Žin., 2002, Nr.60-2412).

Valstybės kontrolė suplanavo ir atliko vertinimą taip, kad gautų pakankamą pagrindą tvirtinti, jog Ataskaitoje nėra reikšmingų informacijos iškreipimų, surinko pakankamai įrodymų, leidžiančių susidaryti nuomonę apie Ataskaitoje pateiktą duomenų išsamumą, Ataskaitos sudarymo ir valstybės turto apskaitos principus, įvertino Ataskaitos rengimo metodus, turto įvertinimą ir Ataskaitos pateikimą. Valstybės kontrolė tiki, kad atliktas darbas suteikia pakankamą pagrindą nuomonei pareikšti.

Valstybės kontrolė įvertino Statistikos departamento 2001 m. valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą, kurioje nurodyta, kad valstybės turto grynoji vertė yra **17 974 628 tūkst. Lt**, ir konstatuoja šiuos Ataskaitos reikšmingus trūkumus:

- o Ataskaita parengta nesant valstybės ir savivaldybių turto apskaitos tvarkos, kaip to reikalauja Vyriausybės 2001-10-17 nutarimas Nr.1226. Tokia tvarka parengta ir patvirtinta Vyriausybės 2002-09-10 nutarimu Nr.1429 “Dėl turto apskaitos tvarkos ataskaitai apie valstybei arba savivaldybei nuosavybės teise priklausantį turtą rengti patvirtinimo”, t. y. tik po to, kai Statistikos departamentas jau buvo pateikęs Ataskaitą Vyriausybei ir Valstybės kontrolei (2002-07-01).
- o Nesant valstybės finansinės atskaitomybės, dalis valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ir įsipareigojimų į Ataskaitą neįrašyta (mokestinės nepriemokos, mokesčių permokos ir kiti).
- o Valstybės turto dalis, (žemė, vidaus vandenys, miškai, parkai, žemės gelmės ir kt.) neįtraukta į turto valdytojų finansinę atskaitomybę, įvertinta nebuvo. Šis turtas Ataskaitoje įrašytas natūrine išraiška.
- o Ūkio subjektų ilgalaikio materialiojo turto apskaitos tvarka skiriasi (biudžetinių įstaigų ir įmonių), todėl Ataskaita sudaryta iš duomenų, registruojamų pagal skirtingus principus.
- o Valstybės kontrolės tyrimo duomenimis, Ataskaitoje dėl **5 962 mln. Lt** valstybės įsipareigojimų nesumažintas valstybės turtas.
- o Tyrimo metu nustatyta, kad Ataskaitoje nebuvo apskaityta daugiau kaip **660 mln. Lt** vertės valstybės turto, teisės aktų nustatyta tvarka perduoto laikinai naudotis panaudos pagrindais ūkio subjektams arba įsigyto valstybės biudžeto lėšomis.
- o Ataskaitos dalyje “Finansinis turtas” nurodytos valstybės valdomos likviduojamų ir bankrutuojančių bendrovių **238,6 mln. Lt** nominalios vertės akcijos, taip pat **30 mln. Lt** valstybės biudžeto indėlis likviduojamoje akcinėje bendrovėje “Vakarų bankas”.

Valstybės kontrolės veiksmus ir vertinimo apimtį dėl Ataskaitos apsunkino tai, kad iš institucijų Statistikos departamento surinkti pirminiai statistiniai duomenys apie valstybės turtą yra konfidencialūs ir gali būti naudojami tik statistinei informacijai rengti (Lietuvos Respublikos statistikos įstatymas).

Apibendrinusi tai, kas išdėstyta, Valstybės kontrolė daro išvadą, kad Ataskaita neparodo teisingos valstybei nuosavybės teise priklausančio turto būklės ir ji parengta nesant patvirtintos turto apskaitos tvarkos. Valstybės turto ataskaitos tyrimo rezultatai pateikti šios [Išvados priede](#).

**IŠVADOS DĖL 2001 M. ATASKAITOS APIE
VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANTIŲ
TURŲ PRIEDAS**

TURINYS

VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO NUOSTATOS.....	3
ATASKAITOS METODOLOGIJA.....	4
ATASKAITOS RENGIMO TVARKA.....	6
VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIO TURTO DYDIS.....	7
ILGALAIKIS MATERIALUSIS TURTAS.....	7
NEMATERIALUSIS TURTAS	9
FINANSINIS TURTAS.....	9
TRUMPALAIKIS MATERIALUSIS TURTAS	10
ĮSIPAREIGOJIMŲ DYDIS.....	11
NEĮTRAUKTI Į ATASKAITĄ ĮSIPAREIGOJIMAI.....	11
ATASKAITOS RYŠYS SU KITOMIS VALSTYBĖS ATASKAITOMIS.....	17
PASIŪLYMAI LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI	17

VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO NUOSTATOS

Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (2002-05-23, Nr.IX-900, toliau - Įstatymas) 3 str. nustatyta valstybės turto sandara.

Valstybės turtas gali būti:

1. Ilgalaikis materialusis:

1) žemė, vidaus vandenys, miškai, parkai ir kiti nekilnojamieji daiktai, išskyrus tuos, kurie nuosavybės teise priklauso fiziniams ir juridiniams asmenims;

2) žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai bei kilnojamosios ir nekilnojamosios kultūros vertybės ir paminklai, jei bet koks šiame punkte išvardytas turtas valstybei nuosavybės teise priklauso įstatymų nustatyta tvarka;

3) Lietuvos bankui, valstybės institucijoms, valstybės įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, savivaldybėms ir šio Įstatymo 9 straipsnyje nustatytais atvejais kitiems juridiniams asmenims patikėjimo teise perduoti pastatai ar jų dalys, statiniai ar įrenginiai;

4) 1990 metų blokados fondo vertybės;

5) kitas ilgalaikis materialusis turtas.

2. Nematerialusis:

1) valstybės vardas;

2) Lietuvos Respublikos heraldikos objektai;

3) teisės į oro erdvę virš Lietuvos Respublikos teritorijos, jos kontinentinį šelfą bei ekonominę zoną Baltijos jūroje;

4) radijo dažnių ištekliai;

5) valstybės institucijų, valstybės įmonių, įstaigų ir organizacijų vardu gauti patentai ir licencijos, taip pat teisės, atsirandančios iš patentų ir licencijų, valstybiniai sertifikavimo ženklai, techniniai projektiniai dokumentai, valstybės valdoma informacija, kurios naudojimą reglamentuoja kiti įstatymai, informacijos apdorojimo programos ir intelektinės veiklos rezultatai;

6) turtinės teisės;

7) kitas nematerialusis turtas.

3. Finansinis:

1) pagal įstatymus ir kitus teisės aktus iš mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų gaunamos valstybės biudžeto, valstybės pinigų fondų pajamos bei kiti piniginiai ištekliai;

2) Lietuvos banko kapitalas;

3) valstybei nuosavybės teise priklausančios vertybiniai popieriai ir turtinės teisės, atsirandančios iš šių vertybinių popierių;

- 4) valdant, naudojant valstybės turtą ar disponuojant juo gautos grynosios pajamos, kurios neįskaitomos į valstybės biudžetą;
- 5) reikalavimo teisė į valstybės išduotas paskolas;
- 6) valstybės įmonių kapitalas;
- 7) gauta negražintina finansinė parama (lėšos);
- 8) pajamos, gautos iš skolininkų, kuriems suteikta paskola su valstybės garantija arba kurie paskolas yra gavę valstybės vardu, pagal sutartinius įsipareigojimus;
- 9) valstybės biudžetinių įstaigų kitos pajamos.

4. Trumpalaikis materialusis.

Pagal Įstatymo 15 str. 4 dalį **ataskaitą apie visą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą** (toliau – Ataskaita) rengia Statistikos departamentas **Vyriausybės nustatyta tvarka** ir kiekvienais metais iki liepos 1 d. teikia Vyriausybei bei Valstybės kontrolei.

Vyriausybė 2001-10-17 nutarimu Nr.1226 “Dėl valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo ir teikimo Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvarkos” tokios tvarkos nepatvirtino, o tik pavedė Finansų ministerijai, Statistikos departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Aplinkos ministerijai, Žemės ūkio ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Ūkio ministerijai, valstybės įmonei Valstybės turto fondui sudaryti darbo grupę, iki 2002 m. sausio 1 d. parengti valstybės ir savivaldybių turto apskaitos tvarką ir pateikti ją Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti.

Vyriausybė 2002-09-10 nutarimu Nr.1429 “Dėl turto apskaitos tvarkos ataskaitai apie valstybei arba savivaldybei nuosavybės teise priklausantį turtą rengti patvirtinimo” patvirtino Turto apskaitos tvarką ataskaitai apie valstybei arba savivaldybei nuosavybės teise priklausantį turtą rengti, tačiau joje nenustatyta ataskaitos forma ir turinys, kuris atitiktų Įstatymu patvirtintą valstybės turto sandarą. Šiuo Vyriausybės nutarimu nustatyta tvarka labiau reglamentuoja valstybės ir savivaldybių turto apskaitą šį turtą valdančiose įstaigose.

Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2002-01-22 įsakymu Nr.14 “Dėl valstybės ir savivaldybės turto metinių statistinių ataskaitų patvirtinimo” patvirtinta tik valstybės turto metinio periodiškumo statistinė ataskaitos forma VT-01 (ir paaiškinimai šiai ataskaitos formai pildyti), kurią pildo atskiros valstybės ir valdymo institucijos, valstybės įmonės. Tuo tarpu suvestinės (konsoliduotos) ataskaitos, teikiamos Vyriausybei ir Seimui apie visą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą rengimas, aptariant konsolidavimo, tarpusavio operacijų eliminavimo ir kitus klausimus, nereglamentuotas.

Taigi, Ataskaita parengta nesant nustatytos ir patvirtintos turto apskaitos tvarkos ir formos.

ATASKAITOS METODOLOGIJA

Valstybės kontrolės nuomone, Ataskaita turi šiuos reikšmingus trūkumus:

1. Ataskaita sudaryta iš duomenų, registruojamų pagal skirtingus principus:

1.1. Buhalterinės apskaitos įstatymas (2001-11-06, Nr.IX-574) nustato apskaitos tvarkymo principus, būtent: ribotos civilinės atsakomybės juridiniai asmenys, savo veikla siekiantys pelno (pavyzdžiui, valstybės įmonės), tvarkydamos apskaitą turėtų vadovautis Verslo apskaitos standartais, biudžetinės įstaigos - Biudžetinių įstaigų standartais. Minėti standartai rengiami. Šiuo metu biudžetinės įstaigos apskaitą tvarko pagal finansų ministro 2001 m. kovo 16 d. įsakymu Nr.70 patvirtintą Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarką, reglamentuojančią turto apskaitą, o valstybės įmonės vadovaujasi Buhalterinės apskaitos įstatymu ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais įmonių, o tuo pačiu ir jų turto apskaitą.

1.2. Pagal Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarką įsigytas ilgalaikis turtas apskaitoje įkainojamas ir rodomas pagal įsigijimo dokumentuose nurodytą vertę, įskaitant akcizus, muitus, kitus mokesčius, turto pristatymo, montavimo išlaidas ir pridėtinės vertės mokestį, neįskaitant nuolaidų ir nukainojimo, o perimtas nustatyta tvarka ilgalaikis turtas - pagal turto perdavimo ir priėmimo akte nurodytą įsigijimo vertę.

Tuo tarpu valstybės įmonės tvarkydamos įsigyto ilgalaikio turto apskaitą vadovaujasi Vyriausybės 1993-10-27 nutarimu Nr.804 “Dėl ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos ir metinės finansinės atskaitomybės” bei Finansų ministro 1994-03-08 raštu Nr.21N “Dėl turto įvertinimo” nustatyta tvarka ir ilgalaikį turtą įvertina faktine įsigijimo kaina arba jo pasigaminimo savikaina, pridėdamos atsivežimo bei šio turto parengimo naudoti išlaidas. Ilgalaikiam turtui pirkti ar jo gamybai skirtų skolintų sumų palūkanos turi būti įtraukiamos į ilgalaikio turto savikainą.

2. Nesant konsoliduotos valstybės finansinės atskaitomybės, dalis turto, tai yra žemė, miškai ir parkai, žemė, priskirta valstybiniam vidaus vandenims, naudingosios iškasenos nėra įtraukta į turto valdytojų finansinę atskaitomybę, ji neįvertinta, taigi teikiami duomenys apie visą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą yra neišsamūs. Tokia situacija gali turėti neigiamos įtakos valstybės turto ataskaitos duomenų vartotojų priimamiems sprendimams.

3. Statistikos departamento generalinio direktoriaus 2002-01-22 įsakymu Nr.14 patvirtintoje valstybės turto metinio periodiškumo statistinėje ataskaitoje bei paaiškinime šiai ataskaitos formai pildyti nurodyta, kad ją pateikia valstybės valdžios ir valdymo institucijos, įstaigos ir organizacijos, valstybinės mokslo ir studijų institucijos, valstybės įmonės, savivaldybės. Tačiau neatsispindi dalis reikšmingo valstybės turto (pvz.: mokestinė nepriemoka) bei išipareigojimai (pvz.: mokesčių permoka).

4. Valstybės biudžeto atitinkamų metų įstatymais viešosioms įstaigoms tvirtinami asignavimai, tarp jų ir nepaprastosioms išlaidoms (pvz., 2001 metais tokiems tikslams buvo patvirtinta 0,8 mln. Lt). Viešosios įstaigos iš valstybės biudžeto asignavimų įsigyja ilgalaikį apskaitytiną turtą ir jį įformina kaip savo nuosavybę. Valstybės kontrolės nuomone, nebiudžetinių įstaigų ilgalaikis materialusis turtas, įsigytas iš valstybės biudžeto asignavimų ar Privatizavimo fondo lėšų, priklauso valstybei nuosavybės teise, todėl, reglamentavus

atitinkamu teisės aktu, jis gali būti naudojamas tik panaudos pagrindais. Taip įsigytas ilgalaikis materialusis turtas Ataskaitoje neapskaitytas.

ATASKAITOS RENGIMO TVARKA

Siekiant įgyvendinti Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 4 str. nuostatas, Statistikos departamento buvo parengta ir suderinta su tarpinstitucinės grupės veikloje dalyvavusiais atstovais statistinė valstybės turto ataskaita (metinio periodiškumo statistinės ataskaitos forma VT-01). Grupė dokumente nustatė, kad ataskaitas turi teikti iš valstybės biudžeto išlaikomos įstaigos, valstybiniai fondai, valstybės įmonės, savivaldybės. Statistinių ataskaitų formos su paaiškinimais buvo išsiųstos visiems subjektams iš ūkio subjektų registro pagal rūšies kodą.

Valstybės turto ataskaita parengta subjektų pateiktų statistinių ataskaitų, Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos, VĮ Valstybės turto fondo ir Lietuvos banko pateiktų duomenų pagrindu.

Ataskaitoje valstybės turtas apskaičiuotas grynąja verte: ilgalaikis nefinansinis turtas įvertintas likutine verte (t. y. atskaičius nusidėvėjimą), o finansinis turtas - atėmus išipareigojimus. Pateiktoje Ataskaitoje minusinės sumos rodo, kad atitinkamos rūšies išipareigojimų buvo daugiau negu finansinio turto.

Pagal Tarptautinių apskaitos standartų Nr.16 ir Nr.29 reikalavimus ilgalaikis materialusis turtas turi būti apskaitomas įsigijimo (istorine) verte arba perkainota verte, patvirtinta nepriklausomų kvalifikuotų turto vertintojų, arba verte, perskaičiuota atsižvelgiant į hiperinfliacijos įtaką pagal bendrąjį kainų indeksą.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyboje (toliau – VSDF) atlikto finansinės atskaitomybės audito nepriklausomo auditoriaus išvadoje dėl ilgalaikio materialiojo turto įvertinimo buvo pažymėta, kad VSDF likutinė turto vertė buvo apskaityta istorine verte, koreguota Vyriausybės nustatytais perkainavimo koeficientais, tuo tarpu įvertindamas ilgalaikį materialųjį turtą VSDF turėjo naudoti vieną iš Tarptautinių apskaitos standartų paminėtų metodų, dėl šios priežasties nepriklausomi auditoriai sąlygojo savo išvadą.

Ataskaitoje pagal Įstatyme nustatytą turto sandarą nepateikta informacijos apie vertinę išraišką:

- žemės, vidaus vandenių, miškų, parkų ir kitų nekilnojamųjų daiktų, išskyrus tuos, kurie nuosavybės teise priklauso fiziniams ir juridiniams asmenims Ataskaitos 5 lentelėje pateiktas tik valstybinio žemės fondo dydis natūrine išraiška – 3992,8 tūkst. ha. Valstybės kontrolės nuomone, Ataskaitos aiškinamajame rašte turėtų būti nurodyta, kiek valstybinio žemės fondo natūrine išraiška sumažės, atstačius nuosavybės teises buvusiems savininkams;

- žemės gelmes, taip pat kelius bei kilnojamąsias ir nekilnojamąsias kultūros vertybes ir paminklus, jei bet koks šiame punkte išvardytas turtas valstybei nuosavybės teise priklauso įstatymų nustatyta tvarka Ataskaitos 6 lentelėje pateikti tik išžvalgyti žemės gelmių

ištekliai natūrine išraiška – mln. t, mln. kubinių m, ir pan., o duomenų apie valstybinės reikšmės vidaus vandenį, parkus, kelius bei kilnojamąsias ir nekilnojamąsias kultūros vertybes ir paminklus nepateikta;

Ataskaitoje nėra nuorodos į tokius turto rodiklius, kaip: reikalavimo teisė į valstybės išduotas paskolas, valstybės įmonių kapitalas, gauta negražintina finansinė parama (lėšos). Valstybės kontrolės nuomone tai turėtų būti nurodyta Ataskaitos aiškinamajame rašte.

Ataskaitai rengti naudota statistinė forma neišsamiai atspindi finansinį turtą, pvz., jei valstybės įstaiga turi viešosios įstaigos ar uždarnosios akcinės bendrovės kapitalo dalį (taip pat ir įnašą pinigais), tai turi būti atspindėta finansiniame turte.

Ataskaitoje yra Įstatyme nenumatytas rodiklis “Atsargos”, tačiau Įstatyme numatytas rodiklis “trumpalaikis materialusis turtas” - nepateiktas.

Taip pat manome, kad Ataskaitos prieduose (ar aiškinamajame rašte) būtų tikslinga išsamiau aptarti reikšmingas ilgalaikio materialiojo turto sudedamąsias dalis, nurodant jų vertę, ir atskirai nurodyti vertine išraiška nevertintiną valstybės turtą (valstybės vardą, heraldikos objektus, teisę į oro erdvę, radijo dažnių išteklius ir kt.).

Manome, kad taip pat būtų tikslinga sudaryti Lietuvos bankui, valstybės institucijoms, valstybės įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, savivaldybėms ir šio Įstatymo 9 straipsnyje nustatytais atvejais kitiems juridiniams asmenims patikėjimo teise perduotų pastatų ar jų dalių, statinių ar įrenginių apskaitos registrą, kurio pagrindu būtų apskaitomas valstybės ilgalaikis materialusis turtas.

VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIO TURTO DYDIS

1. ILGALAIKIS MATERIALUSIS TURTAS

1.1. Įvertinimas

Valstybei nuosavybės teise priklausantis ilgalaikis materialusis turtas, patikėjimo teise valdomas valstybės valdžios ir valdymo institucijų, įstaigų, organizacijų, fondų ir valstybinės mokslo ir studijų institucijų, įvertintas buvo pagal įsigijimo dokumentuose nurodytą vertę, o perimtas nustatyta tvarka ilgalaikis turtas - pagal turto perdavimo ir priėmimo akte nurodytą įsigijimo vertę (Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos 28 p.). Šis įvertinimas neatspindi rinkos ir tikrosios jo vertės, taip pat kainos, už kurią šis turtas gali būti realizuotas ar už kurią šis turtas būtų sukurtas pagal dabartinę kainų lygį.

1.2. Pilnumas

1.2.1. Atliekant auditą, buvo nustatyta, kad į Ataskaitą neįtrauktas šis turtas ir jo likutinė vertė:

- 515 412 tūkst. Lt - Sveikatos ministerijos patikėjimo teise valdomas turtas, panaudos pagrindais perduotas viešosioms sveikatos įstaigoms;

- 112 051,9 tūkst. Lt - apskričių viršinių administracijų patikėjimo teise valdomas turtas, panaudos pagrindais perduotas viešosioms įstaigoms;

- 37 448 tūkst. Lt - viešosios įstaigos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos patikėjimo teise valdomas turtas;

- 3 350,4 tūkst. Lt nebuvo padidinta turto vertė (po rekonstrukcijos) kai kuriuose Lietuvos kariuomenės padaliniuose.

1.2.2. Taip pat atsižvelgus į tai, kas paminėta šio Išvados priedo dalyje „Ataskaitos rengimo tvarka“, Ataskaitos rengimo tvarka neužtikrina, kad į ją būtų įtrauktas valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, kurį patikėjimo teise nevaldo, o tik atstovauja (pvz. akcijos) atskiri juridiniai asmenys, todėl yra reikšminga rizika, kad dalis valstybei nuosavybės teise priklausančio turto į Ataskaitą gali būti neįtraukta.

1.2.3. Viešosios įstaigos 2001 metais panaudojo 736 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų nepaprastosioms išlaidoms ir įsigytą turtą įformino kaip savo nuosavybę. Toks turtas turėtų būti naudojamas panaudos pagrindais, tai reglamentavus atitinkamu teisės aktu.

1.2.4. Ataskaitoje iš viso neįtrauktas turtas, sudarantis nacionalinį paveldą (muziejinės vertybės, paminklai ir pan.), nors nustatyta tvarka reikalauja tai apskaityti.

Valstybės kontrolės atlikto vertinimo metu (90 subjektų finansinės atskaitomybės dokumentai) pagal atskirus subjektus nustatyta:

1. Subjektų finansinėse atskaitomybėse nurodyti rodikliai mažesni nei pateikti Statistikos departamentui Ataskaitai parengti:

- *Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus vaistų sandėlis* - nefinansinio turto vertė skiriasi 1 945,3 tūkst. Lt;

- *Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriatas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos* nefinansinio turto vertė skiriasi 7 488 tūkst. Lt;

- *Kauno Juozo Naujalio muzikos gimnazija* - ilgalaikis turtas likutine verte skiriasi 18 006 tūkst. Lt;

- *Kėdainių Jonušo Radvilos aukštesnioji mokykla* - ilgalaikis turtas likutine verte skiriasi 554,0 tūkst. Lt.

2. Subjektų finansinėse atskaitomybėse nurodyti rodikliai didesni nei pateikti Statistikos departamentui Ataskaitai parengti:

- Teisingumo ministerijos perduoto *Vilniaus apygardos teismui* pastato, esančio Vilniuje, Gedimino pr. 40/1, vertė sumažinta 1 012 tūkst. Lt (pastatui skaičiuotas nusidėvėjimas, nors jis įtrauktas į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą ir nusidėvėjimas pagal finansų ministro 2001-03-16 įsakymo Nr.70 “Dėl biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos patvirtinimo” 44 p. šiam pastatui neturėjo būti skaičiuojamas);

- *Respublikiniai moksleivių techninės kūrybos rūmai* - ilgalaikio turto likutinė vertė skiriasi 449,6 tūkst. Lt;

- Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas - ilgalaikio turto likutinė vertė skiriasi 94,2 tūkst. Lt.

3. Neįtraukti į Ataskaitą trijų valstybės biudžeto finansuojamų įstaigų valdomo valstybės materialiojo ir finansinio turto duomenys:

- Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės;
- Civilinės aviacijos administracija;
- Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba.

Valstybės kontrolės tyrimo metu Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos informavo, kad už 2001 metus finansinę atskaitomybę inspekcijai pateikė 139 valstybės įmonės, tuo tarpu Statistikos departamento pateiktoje Ataskaitoje apskaitytos 123 valstybės įmonės, arba 16 įmonių mažiau.

Vertinimo metu nustatyti ir kiti, tačiau nežymūs duomenų nesutapimo atvejai.

1.3. A t s k l e i d i m a s

Manome, kad Ataskaitos prieduose būtų tikslinga nurodyti reikšmingas ilgalaikio materialiojo turto sudedamąsias dalis:

Valstybės valdžios ir valdymo institucijų, įstaigų, organizacijų, fondų ir valstybinių mokslo ir studijų institucijų patikėjimo teise valdomo valstybės turto sudedamąsias dalis ir jų vertę (pvz., švietimo įstaigų pastatai, sveikatos įstaigų pastatai ir pan.);

Valstybės įmonių patikėjimo teise valdomo valstybės turto (valstybės įmonių kapitalas) sudedamąsias dalis ir jų vertę.

2. NEMATERIALUSIS TURTAS

Dalis Įstatyme nustatyto nematerialiojo turto (valstybės vardas, Lietuvos Respublikos heraldikos objektai, teisės į oro erdvę virš Lietuvos Respublikos teritorijos, jos kontinentinis šelfas bei ekonominė zona Baltijos jūroje, radijo dažnių ištekliai) vertine išraiška nevertintina.

Kita nematerialiojo turto dalis (valstybės institucijų, valstybės įmonių, įstaigų ir organizacijų vardu gauti patentai ir licencijos, taip pat teisės, atsirandančios iš patentų ir licencijų, valstybiniai sertifikavimo ženklai, techniniai projektiniai dokumentai, valstybės valdoma informacija, kurios naudojimą reglamentuoja kiti įstatymai, informacijos apdorojimo programos ir intelektinės veiklos rezultatai, turtinės teisės bei kitas nematerialusis turtas), Ataskaitoje įvertinta 52 535 tūkst. Lt.

3. FINANSINIS TURTAS

3.1. B u v i m a s

Sudarant Ataskaitą buvo eliminuoti Finansų ministerijos nupirkti Vyriausybės vertybiniai popieriai, tačiau nebuvo eliminuoti 274 386 tūkst. Lt vertės Vyriausybės

vertybiniai popieriai, nupirkti iš valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų (be Finansų ministerijos įsigytų Vyriausybės vertybinių popierių) bei valstybės įmonių. Mūsų nuomone, šia suma turėtų būti sumažintas ir Ataskaitos Vertybinių popierių straipsnis, ir Finansinių įsipareigojimų straipsnis.

3.2. Įvertinimas

Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarka nereikalauja įvertinant indėlius mažinti jų vertę, jei dalies jų atgavimas yra abejotinas. Pavyzdžiui, vertinimo metu nustatyta, kad į Ataskaitą įtrauktas 30 mln. Lt indėlis, esantis AB „Vakarų bankas“, nors bankui paskelbtas bankrotas ir todėl indėlio atgavimas yra problematiškas.

Ataskaitos dalyje „Akcijos“ pateikti duomenys apie finansinį turta, Valstybės kontrolės nuomone, neatspindi tikrosios būklės. Tyrimo metu nustatyta, kad Ūkio ministerija valdo likviduojamų ar bankrutuojančių bendrovių valstybei priklausančias akcijas, kurių vertė 42 555,1 tūkst. Lt, o VĮ Valstybės turto fondas turi 196 038,9 tūkst. Lt vertės likviduojamų, nevykdančių veiklos ar bankrutuojančių bendrovių akcijų. Bendra tokių valdomų valstybei priklausančių akcijų vertė – 238 594 tūkst. Lt.

Išduotos paskolos įvertintos jų nominalia verte, neatsižvelgiant į jų susigrąžinimo galimybę. Valstybės kontrolės nuomone, šis **faktas iškreipia valstybės finansinio turto tikrąją būklę.**

3.3. P i l n u m a s

Atliekant vertinimą buvo nustatyta, kad į Ataskaitą neįtrauktas šis finansinis turtas:

- 486,7 tūkst. Lt vertės Šiaulių universiteto kapitalo dalis, esanti dviejose viešosiose įstaigose, kurių steigėjas yra universitetas;

- 470,5 tūkst. Lt vertės Vilniaus universiteto finansinio turto (akcijų) dalis uždarojoje akcinėje bendrovėje „Vilniaus universiteto leidykla“, kurios steigėjas yra universitetas.

4.4. TRUMPALAIKIS MATERIALUSIS TURTA

Ataskaitoje yra Įstatyme nenumatytas rodiklis „Atsargos“, tačiau Įstatyme numatytas rodiklis „trumpalaikis materialusis turtas“ - nepateiktas. Į atsargas pagal valstybės turto metinio periodiškumo statistinės ataskaitos formą VT-01 įtraukiama: žaliavos, medžiagos ir komplektavimo gaminiai bei biudžetinių įstaigų trumpalaikis materialusis turtas, nebaigta gamyba, pagaminta produkcija, pirktos prekės, skirtos perparduoti.

Ataskaitoje nurodyta 1 524 818 tūkst. Lt atsargų.

ĮSIPAREIGOJIMŲ DYDIS

Įstatyme nėra nurodyta, kad Ataskaitoje turi būti duomenys apie finansinius įsipareigojimus. Valstybės kontrolės nuomone, finansiniai įsipareigojimai neturi būti įtraukti į Ataskaitą, rengiamą pagal Įstatymą.

Ataskaitoje nurodyta **13 053 265 tūkst. Lt** finansinių įsipareigojimų suma. Valstybės kontrolės tyrimo duomenimis, į Ataskaitą neįtraukta 5 962 mln. Lt įsipareigojimų suma.

NEĮTRAUKTI Į ATASKAITĄ ĮSIPAREIGOJIMAI

Ataskaitoje nėra nurodyta šių įsipareigojimų:

1. Valstybės 5 231,4 mln. Lt :

- **2 112,8 mln. Lt** - atkurtos gyventojų santaupos, kuriomis gyventojai negali laisvai disponuoti, kadangi į indėlių sąskaitas nepervesti pinigai;
- **1 808,1 mln. Lt** - neapmokėtos kompensacijos už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą;
- **1 044,3 mln. Lt** - negrąžinta mokesčių permoka (skirtumas) iš valstybės biudžeto;
- **77,6 mln. Lt** - neįvykdyti Specialiosios kaimo rėmimo programos įsipareigojimai;
- **75 mln. Lt** - nesumokėtos subsidijos cukrinių runkelių augintojams už parduotus 2001 metų derliaus kvotinius cukrinius runkelius;
- **73,9 mln. Lt** - už 2001 metus apskaičiuotos palūkanos už tiesioginę valstybės skolą;
- **32,1 mln. Lt** - neįvykdyti įsipareigojimai už įsigytas tarptautinių organizacijų akcijas;
- **7,6 mln. Lt** – įsiskolinimas už narystės mokesčius tarptautinėms organizacijoms.

Gyventojų santaupų atkūrimas

Pagal Finansų ministerijos 2001-12-31 duomenis, atkurtomis gyventojų **2 112,8 mln. Lt** santaupomis negalima laisvai disponuoti. Ši suma susidaro iš apskaičiuotos atkurtų santaupų 3605,4 mln. Lt sumos atėmus iki 2001-12-31 dienos pervestą į indėlių sąskaitas 1492,6 mln. Lt sumą.

Santaupos atkuriamos pagal Gyventojų santaupų atkūrimo įstatymą (1997-06-05, Nr.VIII-240) Lietuvos Respublikos piliečiams ir asmenims, nuolat gyvenantiems Lietuvos Respublikoje, taip pat buvusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams, kurie negrįžo gyventi į Lietuvą, už buvusios okupacinės sovietinės valdžios nusavintus indėlius, sukauptus Lietuvos valstybiniuose bankuose iki 1991 m. vasario 26 d., taip pat kitas lėšas, padėtas į indėlių sąskaitas ir inventorizuotas šio įstatymo nustatyta tvarka, ir nustatyta tvarka

apskaičiuotas santaupas, laikytas likviduotame buvusios SSRS Ekonominių ryšių su užsieniu banko Lietuvos skyriuje.

Pagrindiniu lėšų šaltiniu santaupoms atkurti numatytas valstybės įmonei Valstybės turto fondui perduodamas privatizuotinas valstybės turtas. Atkuriamosiose sąskaitose apskaitomomis atkurtomis santaupomis gyventojai pradeda laisvai disponuoti nuo Vyriausybės nustatytos datos. 2002 metais Lietuvos Respublikos 2002 valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme (2001-12-13, Nr.IX-643) numatyta iš Privatizavimo fondo lėšų skirti 76 mln. Lt gyventojų santaupoms atkurti ir su tuo susijusioms išlaidoms padengti.

Kompensacijos už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą

Finansų ministerijos duomenimis, pagal Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymą (1998-06-16, Nr.VIII-792) ir pagal Religinėjų bendrijų teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo tvarkos įstatymą (1995-03-21, Nr.I-822) kompensacijų suma, neįvertinus infliacijos, 2001-12-31 sudarė **1 808,1 mln. Lt**, iš jų:

- **971 mln. Lt** atlyginti pinigais už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius;
- **172,3 mln. Lt** atlyginti pinigais už valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus;
- **507,3 mln. Lt** atlyginti vertybiniais popieriais;
- **143,3 mln. Lt** Valstybės garantijų nuomininkams programai įgyvendinti;
- **14,2 mln. Lt** išmokėti kompensacijas pinigais už valstybės išperkamą turtą religinėms bendrijoms.

Kompensacija pinigais už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius

Kompensacijoms iki 2009-01-01 atlyginti piliečiams už valstybės išperkamą išlikusį nekilnojamąjį turtą pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą apskaičiuota 1129,1 mln. Lt suma. Iki 2001-12-31 kompensuota 158,1 mln. Lt, liko – **971 mln. Lt**. 2002 metais numatyta padengti 6,1 mln. Lt.

Kompensacija pinigais už valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus

Kompensacijoms iki 2011-01-01 atlyginti piliečiams už valstybės išperkamą išlikusį nekilnojamąjį turtą pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį

nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą numatyta 211,1 mln. Lt. Iki 2001-12-31 kompensuota 38,8 mln. Lt, liko – **172,3 mln. Lt.**

2002 metais padengimo šaltinių nenumatyta.

Kompensacija vertybiniais popieriais už valstybės išperkama išlikusį nekilnojamąjį turtą

Kompensacijoms iki 2011-01-01 atlyginti piliečiams už valstybės išperkama išlikusį nekilnojamąjį turtą pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą numatyta išduoti vertybinių popierių už **507,3 mln. Lt.** Iki 2001-12-31 kompensacijos nedengtos.

Valstybės garantijų nuomininkams programa

Valstybės garantijų nuomininkams programai įgyvendinti iki 2006-01-01 iš viso numatyta 193,5 mln. Lt. Iki 2001-12-31 įvykdyta garantijų už 50,2 mln. Lt, liko - **143,3 mln. Lt.** Padengimo šaltinių 2002 metais nenumatyta.

Valstybės garantijos nuomininkams yra nustatyta tvarka išduoti dokumentai, kuriais valstybė (garantas) įsipareigoja grąžinamų natūra piliečiams namų, jų dalių, butų nuomininkams (garantijų turėtojams) įvykdyti garantijas. Garantijos vykdomos šiais būdais:

- neatlygintinai perduodamos nuosavybėn kitos gyvenamosios patalpos,
- neatlygintinai perduodamas nuosavybėn žemės sklypas gyvenamajam namui statyti ir lengvatinėmis sąlygomis suteikiamas kreditas šiai statybai,
- lengvatinėmis sąlygomis suteikiamas kreditas statyti ar įsigyti gyvenamąjį būstą,
- kompensuojamos kitų gyvenamųjų patalpų įsigijimo išlaidos.

Tuo tarpu nuomininkai (garantijų turėtojai) įsipareigoja, kai bus įvykdytos garantijos, patušinti turėtas gyvenamąsias patalpas, dėl kurių yra priimtas sprendimas grąžinti natūra.

Kompensacija pinigais religinėms bendrijoms už valstybės išperkama turtą

Religinėms bendrijoms numatyta **14,2 mln. Lt** kompensacijoms išmokėti. Iki 2001-12-31 suma nedengta. Pagal Vyriausybės 1995-09-22 nutarimu Nr.1275 patvirtintą Religinei bendrijai negrąžinto natūra turto išpirkimo tvarką pinigine kompensacija religinei bendrijai už turėtus pastatus, statinius, gyvenamuosius namus išmokama ne vėliau kaip per 25 metus (skaičiuojant nuo sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo į pastatus, statinius, gyvenamuosius namus priėmimo datos), laikantis nuostatos, kad praėjus 15 metų nustatytojo termino būtų išmokėta ne mažiau kaip pusė priklausančios pinigų sumos.

Atkreiptinas dėmesys, kad 1 808,1 mln. Lt kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą suma (tarp jų ir Valstybės garantijų nuomininkams programai įgyvendinti suma) gali keistis tiek dydžiu, tiek struktūra atsižvelgiant į teisės norminių aktų pakeitimus, infliacijos bei nekilnojamojo turto kainų svyravimus.

Mokesčio permoka (grąžintini mokesčiai)

Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos 2001-12-31 duomenimis, mokesčių, mokamų į valstybės biudžetą, permoka (skirtumas) sudaro **1 044,3 mln. Lt**, iš jų:

- **614 mln. Lt** pridėtinės vertės mokesčio;
- **276,2 mln. Lt** fizinių asmenų pajamų mokesčio;
- **72,1 mln. Lt** pelno mokesčio;
- **61,9 mln. Lt** akcizo;
- **10,5 mln. Lt** mokesčio už valstybinius gamtos išteklius;
- **6,2 mln. Lt** mokesčio už aplinkos teršimą;
- **3,4 mln. Lt** cukraus mokesčio (akcizo už cukrų).

Mokesčio permoka pagal Mokesčių administravimo įstatymą (1995-06-28, Nr.I-974) yra mokesčio mokėtojo arba mokesčių išskaičiuojančio asmens šio įstatymo nustatyta tvarka sumokėta per didelę mokesčio suma, taip pat mokesčio permoka laikoma per didelę suma, kurią tikrinimo metu nustato mokesčio administratorius. Mokesčio skirtumas yra mokesčio mokėtojui grąžintina (įskaitytina) iš biudžeto suma, kuri gali susidaryti minėto įstatymo nustatyta tvarka pildant mokesčio deklaraciją.

Mokesčio permoka (grąžintini mokesčiai) mokesčio mokėtojams grąžinama Mokesčių administravimo bei kitų įstatymų nustatyta tvarka.

Specialioji kaimo rėmimo programa

Žemės ūkio ministerijos 2001-12-31 duomenimis, valstybė, vykdydama Specialiąją kaimo rėmimo programą, yra įsipareigojusi dėl **77,605 mln. Lt**, iš jų:

➤ **76,6 mln. Lt** valstybės įmonei Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrai už nepadengtus nuostolius vykdant perteklinės produkcijos supirkimus 1998–2001 metais. Vyriausybės 1998 m. gegužės 21 d. nutarimo Nr.617 “Dėl Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūros” 2.4 p. nustatyta, kad tais atvejais, kai agentūra, vykdydama valstybines programas, nuostolingai parduoda žemės ūkio ir maisto produktus Lietuvos ir (ar) užsienio rinkose, šie nuostoliai dėl kainų skirtumo bei kitos su šia veikla susijusios papildomos išlaidos dengiami Kaimo rėmimo fondo šioms programoms numatytomis ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu, kitokiomis valstybės lėšomis.

➤ **0,38 mln. Lt** fizinių ir juridinių asmenų reikalavimams apmokėti už bankrutavusių įmonių perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją.

➤ **0,335 mln. Lt** akcizo už dyzelinius degalus kompensacijai išmokėti žuvininkystės produkcijos gamintojams už 2001 m. II pusmetį.

➤ **0,28 mln. Lt** paskolų palūkanoms bei draudimo įmokoms kompensuoti, paramai nelaimės atveju, naujos technikos įsigijimui finansuoti ir kitoms 2001 m. neapmokėtoms išlaidoms.

Subsidijų už cukrinius runkelius programa

Žemės ūkio ministerijos 2001-12-31 duomenimis, cukrinių runkelių augintojams neišmokėta **75 mln. Lt** subsidijų už parduotus 2001 metų derliaus kvotinius cukrinius runkelius. Vyriausybės 2002-02-04 nutarime Nr.163 “Dėl subsidijų už parduotus cukrinius runkelius išmokėjimo” nustatyta, kad šios lėšos turi būti išmokėtos dalimis: iki 2002 m. kovo 15 d. – 50 proc., iki rugpjūčio 1 d. - likusieji 50 proc. priskaičiuotos sumos. Žemės ūkio ministerijos duomenimis, iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. šios subsidijos išmokėtos.

Palūkanos už valstybės skolą

Už 2001 metus apskaičiuota **73,9 mln. Lt** palūkanų už tiesioginę valstybės skolą (priskaičiuotos, bet pagal paskolų sutartis nesuejus mokėjimo terminui dar neapmokėtos, palūkanos).

Tarptautinių organizacijų akcijų įsigijimas

Finansų ministerijos 2001-12-31 duomenimis, valstybė buvo įsigijusi tarptautinių organizacijų akcijų ir iki 2001-12-31 visi neapmokėti įsipareigojimai už akcijas šioms organizacijoms sudarė **32,1 mln. Lt**, iš jų:

➤ Tarptautiniame rekonstrukcijos ir plėtros banke – 1507 akcijos. Vienos akcijos nominali vertė - 120 635 JAV doleriai. 2001 m. gruodžio 31 d. įsigytų akcijų nominali vertė sudarė 727,2 mln. Lt. Likę neapmokėti iki 2001-12-31 turtiniai įsipareigojimai už šias akcijas - 27,7 mln. Lt.

➤ Europos rekonstrukcijos ir plėtros banke – 2000 akcijų. Vienos akcijos nominali vertė 10 000 eurų. Nominali turimų akcijų vertė 2001-12-31 sudarė 70,5 mln. Lt. Likę neapmokėti iki 2001-12-31 turtiniai įsipareigojimai už šias akcijas - 1,1 mln. eurų (4,0 mln. Lt).

➤ Daugiašalių investicijų garantijų agentūroje – 187 akcijos. Akcijų nominali vertė - 2 023 340 JAV dolerių. Likę neapmokėti iki 2001-12-31 turtiniai įsipareigojimai sudarė 0,1 mln. JAV dolerių (0,4 mln. Lt).

Narystės mokesčiai tarptautinėms organizacijoms

Užsienio reikalų ministerijos 2001-12-31 duomenimis, valstybės neapmokėti narystės mokesčiai tarptautinėms organizacijoms sudarė **7,57 mln. Lt**.

2. Sąlyginiai (galimi) turtiniai išpareigojimai ir išskolinimai

Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose įmonių ir kitų ūkio subjektų apskaitą, buvo numatyta finansinėje atskaitomybėje atskleisti visus išpareigojimus. Vyriausybė 1993-10-27 nutarimo Nr.804 “Dėl ribotos civilinės atskaitomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos ir metinės finansinės atskaitomybės” 26.11 punkte nustatė, kad paaiškinamajame rašte turi būti taip pat nurodytos visos didelės užbalansinėse sąskaitose fiksuojamos sumos. Finansų ministerija 1993-12-16 raštu Nr.91N “Dėl paaiškinamojo rašto ir sąskaitų plano” patvirtino paaiškinamojo rašto formą S, prie kurios pridedamos pastabos apie stambias ir dar neišspręstas įmonės bylas, galinčias daryti įtaką jos finansinei būklei.

Tuo tarpu Ataskaitoje pagal Valstybės skolos įstatymą nurodoma tik dalis valstybės sąlyginių (galimų) išskolinimų bei turtinių išpareigojimų, būtent: valstybės garantijos ir valstybės garantijos už garantijų institucijos arba draudimo įmonės išpareigojimus pagal garantijas ar draudimo sutartis.

Tyrimo metu buvo nustatyti kai kurie valstybės sąlyginiai turtiniai išpareigojimai ir išskolinimai, nenurodyti Ataskaitoje ir jos aiškinamajame rašte:

1. Dėl iš valstybės biudžeto negautų lėšų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti savivaldybių pretenzijos gali siekti **30,4 mln. Lt**, o pretenzijos dėl 1997-2000 metais negautų pajamų - **208 mln. Lt**. Vyriausybė 2001-09-12 posėdyje (protokolas Nr.42, 28 punktas “Dėl 1997-2000 metais savivaldybių biudžetų negautų pajamų”) pritarė Finansų ministerijos siūlymui kompensuoti savivaldybių 1997-2000 metais negautas 208 mln. Lt pajamas ir nutarė, kad ši suma bus dengiama iš atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymuose numatytų lėšų per 3 metus, pradedant 2002 metais. Šiems tikslams 2002 metams numatyta 64,6 mln. Lt.

2. Akcinės bendrovės “Lietuvos geležinkeliai” pretenzijos valstybei dėl subsidijų už lengvatinių keleivių vežimą 1996–2000 metais vietinio susisiekimo keleiviniais traukiniais gali siekti **20,2 mln. Lt**.

3. Vyriausybės išpareigojimas suteikti AB “Mažeikių nafta” iki **118 mln. JAV dolerių** valstybės garantiją dėl bendrovei iki 2006-10-29 teikiamų paskolų bet kuriuo metu ir bet kokią sumą numatytas 1999-10-29 Investicijų sutartyje.

4 Valstybės skolos įstatyme valstybės garantijos bei valstybės garantijos už garantijų institucijos arba draudimo įmonės išpareigojimus pagal garantijas ar draudimo sutartis apibrėžtos kaip valstybės skola, o valstybės skolos 2001 metų ataskaitoje jos nurodytos kaip netiesioginės skolos (**2 179,9 mln. Lt**) dalis. Atsižvelgiant į tai, kad dalis šios sumos bus padengta pačių asmenų, už kuriuos valstybė garantavo, mūsų nuomone, tikslinga būtų Ataskaitoje ar jos aiškinamajame rašte nurodyti tikėtiną sumą, kurią teks valstybei apmokėti, tai yra atidėjimus blogoms paskoloms su valstybės garantija. Finansų ministerijos 2001-12-31 apskaičiuoti atidėjimai blogoms paskoloms su valstybės garantija buvo 450,9 mln. Lt.

ATASKAITOS RYŠYS SU KITOMIS VALSTYBĖS ATASKAITOMIS

Valstybės kontrolė išvadose Seimui Dėl Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos bei Dėl Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės skolos ataskaitos, nurodė valstybės turto valdymo, naudojimo, disponavimo juo ir apskaitos trūkumus.

Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos dalyje “Tobulintinos valstybės finansų valdymo sritys” Valstybės kontrolė pažymėjo, kad pervesti piniginiai įnašai viešųjų įstaigų kapitalui suformuoti apskaitomi ne kaip asignavimų valdytojų finansinis turtas (arba valstybės turtas), o tiesiog nurašomi į išlaidas. Dėl šios problemos sprendimo buvo kreiptasi ir į Finansų ministeriją, kuri atsakinga už apskaitos tvarkymo biudžetinėse įstaigose metodologiją.

Minėtoje išvadoje taip pat buvo pateikti ir valstybės turto apskaitos bei atskaitomybės trūkumai pagal asignavimų valdytojų sritis (Krašto apsaugos, Kultūros, Aplinkos ir kitų ministerijų).

Išvadoje dėl 2001 metų valstybės skolos ataskaitos buvo pažymėta, kad dalis valstybės turtinių įsipareigojimų ir įsiskolinimų (tarp jų ir sąlyginių) neįtraukti į skolos ataskaitą arba įtraukti, nors tai nebuvo valstybės skola. Tai turėjo įtakos apskaitant valstybės turta.

PASIŪLYMAI LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

1. Atsižvelgti į tai, kad Ataskaita neparodo teisingos valstybei nuosavybės teise priklausančio turto būklės ir ji parengta nesant patvirtintos turto apskaitos tvarkos.

2. Siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

2.1. parengti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimo projektą, kuriame būtų numatyta, kad:

2.1.1. Valstybės kontrolė vertina Vyriausybės pateiktą Lietuvos Respublikos Seimui ataskaitą apie visą valstybei nuosavybės teise priklausančią turta;

2.1.2. Ataskaitą rengianti valstybės institucija vadovautųsi ne statistikos sistemos reikalavimais, o Buhalterinės apskaitos standartais;

2.2. patvirtinti Ataskaitos rengimo tvarka, nustatančią konsolidavimo ir turto apskaitos principus bei ataskaitos formą, kuri atitiktų Įstatyme patvirtintą valstybės turto sandarą ir atspindėtų valstybės turto valdymo aspektus;

2.3. parengti ir patvirtinti ilgalaikio materialiojo turto, nurodyto Įstatymo 3 str. 2 dalies 1 ir 2 punktuose, įvertinimo metodiką;

2.4. sudaryti ūkio subjektų, kurie valdo valstybei nuosavybės teise priklausantį turta, registrą.

Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas

Viktoras Švedas

Valstybės ataskaitų audito ir metodologijos
departamento direktorius

Remigijus Pužauskas